

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרָשַׁת שְׁפָטִים

יציאת השבת:

19:29

ירושלים: 19:28

הפטרה: אנוכי אנוכי
ז' אלול תשע"ו
יציאת השבת ר"ת 20:09
הספרדים: אומרים סליחות
ברכת הלכנה
גיליון 402

כניסת השבת:

18:22

ירושלים: 18:17

שְׁפָטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ
הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

את הפסוק הפותח את פרשתנו: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", דרשו חכמי המוסר על האדם עצמו. האדם הוא עולם קטן בפני עצמו, ועליו להציב שופטים ושוטרים בכל שערו, באזניו שאם ישמע דבר שאינו הגון יסתום את אזניו, ולכך נבראה אליית האוזן. בעיניו, יעצום את עיניו שלא יראה מראות אסורים, ולכך נבראו העפעפיים. ופיו של האדם שלא ידבר רע, ולכך נבראו שני שומרים, שיניו ושפתיו, כי הפה צריך שמירה יתירה.

ואולם אין מקרא יוצא פשוטו, ובודאי צריך מערכת משפט טובה, על פי חוקי תורתנו הקדושה. המשפט הוא קיום העולם שאלמלא המשפט היו הבריות גוזלין וחומסים והורגים זה את זה ולא היה העולם מתקיים ועל ידי המשפט הוא מתקיים כמו שאמרו חז"ל: על שלושה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת והשלום. שנאמר: "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם" (זכריה ח). השופטים הם המעמידים את השלום בעולם. ולכן נצטוונו למנות בית דין בכל שער ושער. וגם השוטרים בכלל השופטים הם שהרי בלי שוטרים אין ערך לדין השופטים.

ומעשה היה ברבי חנינא בן אליעזר, שהיה לו אילן נטוע בתוך שדהו ונפיו נוטים לשדה אחר. בא אדם אחד וטען על חברו שענפי האילן שלו נוטים לשדהו ובא לחייב אותו לקצוץ האילן. דחה רבי חנינא את המשפט למחר. ומיד שלח פועלים וקצץ את האילן שלו שהיו ענפיו נוטים לשדה חברו. למחר כשבא האיש לפניו לדין, אמר לו לבעל דינו צריך אתה לקצוץ אותו. אמר לו בעל דינו לרבי חנינא: ולמה אילן שלך ענפיו נוטים לשדה אחר? אמר לו רבי חנינא: צא לשדה וראה את האילן שלי, מה שעשיתי לאילן שלי עשה לאילן שלך, מיד הלך ועשה כן. משפט צדק הוא תנאי לגאולה השלימה, כדברי הנביא: 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לגזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

לשמור שבת? תלמדו מדיזנגוף

עם הכניסה לחודש אלול נתחזק בענייני שמירת השבת. להלן מדברי רבה של תל אביב הרב ישראל מאיר לא שליט"א:

בתי מסחר פתוחים 365 ימים בשנה הופכים את עם הספר לעם של תגרנים שכל חייהם מהווים מרוץ בלתי נלאה אחר הכסף.

השבת היא המתנה המופלאה שקיבלנו בעשרת הדיברות והענקנו לאנושות כולה. רבים מבני עמנו מסרו את נפשם על קדושת השבת, וערך שראוי למות למענו, ראוי בוודאי גם לחיות עבורו. אפילו במדינות המתוקנות ביותר פתוחים בתיהעסק שישה ימים בשבוע בלבד, והמרוץ אחר הכסף נעצר ליום אחד מדי שבוע. והנה נודמנה לנו סוגיית עבודות הרכבת בנתיבי איילון בשבת. בסופו של דבר הוכרע כי יתקיימו רק עבודות שהן בגדר "פיקוח נפש" בשבת, ואלו שלא — יידחו.

אכן, "פיקוח נפש" זה עניין חשוב מאוד ליהדות, אבל צריך לדעת האם באמת מדובר ב"פיקוח נפש". יש לי הרגשה בעניין זה שאנחנו אווזים במקל בשני קצותיו. ההחלטה שבה דנה בימים אלה ועדת המנכ"לים, במטרה לעגן בחוק פתרון כזה או אחר המאפשר פתיחת עסקים בשבת, היא פתח למדרון חלקלק. היום — רחובות מרכזיים; מחר — העיר כולה. היום — חנויות מזון; מחר — בתרימסחר מכל סוג שהוא. היום — תל אביב-יפו; מחר — מדינת ישראל כולה. הלוואי ואתבדה. אין ספק כי כל החלטה היא היסטורית והרת גורל.

יש לחשוב גם על בעלי המכולות הקטנות שפרנסתם מקופחת כליל כאשר מחללי השבת מספקים את מצרכי המזון בימי שבת וחג. יש לחשוב גם על היהודים הרבים שהינם שומרי שבת ומועד ולא יוכלו לעבוד במאות העסקים שייפתחו בשבת. זו אפליה חמורה והדרת הציבור הדתי מהשתלבות במעגל התעסוקה.

ליבי נתון לאלפי הילדים הנאלצים להיפרד מאבא ומאמא ביום החופשי מבית-הספר בשבתות ובחגים, כי ההורים הולכים לעבודה למלא את כיסיהם של בעלי המרכולים, במקום לשהות בזמן איכות עם ילדיהם.

ראשוני תל אביב-יפו טיפחו דפוס התנהגות מכובד, כראוי למסורת עמנו. הכותרת במודעה עירונית מס' 36 מטעם עיריית תל אביב היא: "נגד חילול שבת בפרהסיא". המודעה (משנת תרצ"ג) חתומה על ידי מאיר דיזנגוף, ראש העיר הראשון, ובה החלטה הקובעת כי "כל החנויות ובתי השעשועים צריכים להיות סגורים מערב שבת עד מוצאיה".

"זכרו", כותב דיזנגוף (שלא היה איש שומר תורה ומצוות), "כי השבת היא אות הסולידריות הלאומית הנפלאה ביותר מדור ודור, וכל הפוגע בה באחדות ישראל הוא פוגע... שמרו על השבת, והיא תשמור עלינו". דיזנגוף לא היה שומר מצוות. כמוהו גם אחד העם, שכתב: "יותר משישראל שמרו את השבת, שמרה השבת אותם".

ראש הממשלה הראשון שלנו, דוד בן-גוריון, אסר נסיעתה של רכבת בשבת בכל רחבי המדינה, מתוך הבנה ש"סטטוס קוו" – מושג לטיני שאינו הלכתי – חייב להישמר. בפרשנות שנקבעה "סטטוס קוו" הוא מקסימום יהדות ברשות הרבים ומינימום התערבות ברשות היחיד. זה גם ההבדל בין תחבורה ציבורית בשבת ותחבורה פרטית בשבת. לפחות את זה צריך לשמור, שכן הדפוס של מדינה יהודית הולך ומתכרסם בצורה מעוררת דאגה של ממש. כזו הייתה העיר העברית הראשונה, ובכך שימשה חיל חלוץ לערים רבות בישראל. אנא, שיתו ליבכם לדברים, ואל תיתנו יד להרס השבת והמועדים.

הלכות חודש אלול

א. נוהגים לתקוע בשופר בזמן אמירת "ויעבור" שבסליחות, אבל אין חיוב בדבר, ועל כן אין להעיר לתקוע אם תקע תקיעות שאינם כשרות מכיון שאין זה אלא מנהג, ויכולים לומר לו אחרי התפלה בדרכי נועם שאורך התקיעות שחייבים לצאת בהם ידי חובה שונה מאלו שעשה.

ב. כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד): "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם, וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה".

ג. הבן איש חי מביא בשם האר"י ז"ל שכתב על הפסוק "ואשר לא צדה והאלוקים אנה לידו ושמתי לך", ר"ת אלול, לומר כי חודש זה הוא עת רצון לקבל תשובה על החטאים שעשה בכל השנה, ורמז יש בפסוק כי גם על השגגות צריך האדם לחזור בתשובה בחודש הזה, כיון שאדם נכשל בשוגג בגלל דברים אחרים שעשה במזיד.

ד. הגמרא אומרת (עירובין יח ע"ב): "אחרי ארי ולא אחרי אשה", ורמזו כי הכוונה בזה, שחודש אב הוא מזל אריה, וחודש אלול הוא מזל בתולה. ומכאן שאדם צריך לחזור בתשובה מיד אחרי חודש אב ולא ימתין עד אחרי חודש אלול שאז יאחר את הזמן בו הוא יכול לנצלו כדי להנצל מיום הדין.

ה. כל השנה אדם צריך לשקול את מצוותיו ואת עוונותיו במאזני הצדק, אבל בימים אלו ישקול אותם ביתר שאת ובדקדוק רב. גם מאזניים של יושר צריכים איזון וחומרא, למשל, אם מוכר ירקות או בשר, יוסיף מעט בסחורה שהוא מוכר כדי שהמשקל לא יחסר חלילה, ויסיפו לו בשמים במידה כנגד מידה במשקל זכויותיו.

ו. מנהג הספרדים לומר כל השנה לאחר תפילת שחרית את פרק כ"ז בתהלים: "לדוד ה' אורי וישעי". והאשכנזים נוהגים לאומרו רק מראש חודש אלול ועד הושענא רבה.

ז. אנשי מעשה נוהגים לבדוק בחדש זה תפילין ומוזוות שלהם ולתקן את הטעון תיקון. ובכלל, טוב לבדוק את המוזוות פעם בשלוש שנים לפחות. ותלוי גם היכן נמצאת המוזוזה, שאם היא במקום החשוף לפגעי מזג האוויר יש לבדוקה לעיתים תכופות יותר. גם את התפילין יבדוק פעם בשלוש שנים כדי להיות בטוח שמניח תפילין כדין וכדת, אע"פ שמהדין אינו חייב.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הי"ד. היה יצחק שושן הי"ד. שרה בת שמונה הי"ד. מרים יהודה הי"ד. ציפורה יהושע לוי הי"ד. ביבה אלימלך הי"ד. ישי הלוי הי"ד. עור בן עישה הי"ד. תיקוה בת עזיזה הי"ד. אלגרה בת ג'אן הי"ד. מול בת ענולה הי"ד. אברהם בן רחל הי"ד. הראל בן אביגיל הי"ד. אילנה בת סליחה הי"ד. ישי ורחל לוי הי"ד. חנה בת זוהרה הי"ד. סימנטוב משה יהודה הי"ד. מיטל מוריה אדרי הי"ד. להחיות נעדי צ"ל ושבויו ובהם: ארון שאול, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ד. לעילוי נשמת הנערים: אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הי"ד. לעילוי נשמת: הנ"ע יוסף וצוק"ל. הנ"ע אילנה וצוק"ל. רבי מסעוד מלול וצ"ל. הרב שלמה צורף וצ"ל. רבי יעקב שושן וצ"ל. יונה יונה וצ"ל. ברכה סופן וצ"ל. יצחק עמיה וצ"ל. נרד נחם וצ"ל. נסים כהן וצ"ל. ספר נחם וצ"ל. נרדה שמעון בת חזאת וצ"ל. מנרה לוי וצ"ל. אסתר בת תרדא וצ"ל. אסתר חדד וצ"ל. חנה יעקב וצ"ל. דינה פונדק וצ"ל. הרב אברהם צוקרמן וצ"ל. מרדכי ומשה בני לאה מורח וצ"ל. אליזה בת פריחה וצ"ל. תירצה זיגדון וצ"ל. ישראל אברהם נתן וצ"ל. אסתר בת זוהרה וצ"ל. אסתר וענבר נחם וצ"ל. ישראל בן שושנה וצ"ל. יצחק בן מול מורח וצ"ל. רובי בן שלום צעדי וצ"ל. מרים וענת וצ"ל. עזיזה עמס וצ"ל. יצחק ועמס אטיאם וצ"ל. נסים בן חנה וצ"ל. יצחק וליאה אסטרוב וצ"ל. חת יעקב וצ"ל. חיה רחל לוי וצ"ל. אליזה טיש וצ"ל. נעמה בת מנחה וצ"ל. יצחק ושמונה אילוז וצ"ל. ראובן אלון בן נסיה וצ"ל. סליקה שושן וצ"ל. לואיזה מדר וצ"ל. זוהרה בת חנה וצ"ל. עליזה כהן וצ"ל. ר' חיים אהרנה וצ"ל. לוי יצחק אמרדי וצ"ל. אדרי ארון מעלים וצ"ל. ישראל בן נגיה וצ"ל. חד חגיבי וצ"ל. חד נחסברג וצ"ל. יואל דללי וצ"ל. עמס דמרי וצ"ל. רבי חד הבחן וצ"ל. יצחק וצוק"ל. עישה דקן וצ"ל. חותי אגול וצ"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצן, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה